

ТЕХНОЛОГІЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Богиня Л.В., Кушпіль Н.О., Овчаренко О.В.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто окремі форми візуалізації навчального матеріалу, описано можливості застосування навчальних презентацій, ментальних карт, хмар тегів, елементів скрайбінгу в навчанні іноземних громадян на початковому етапі.

Ключові слова: візуалізація, навчальні презентації, ментальні карти, хмари тегів, іноземні здобувачі освіти, доуніверситетська підготовка.

The article considers particular forms of visualization of educational materials and describes the possibilities of using educational presentations, mind maps, tag clouds, and scribing elements in educating foreign citizens at the initial stage.

Keywords: visualization, educational presentations, mind maps, tag clouds, foreign students, pre-university training.

Останні роки внесли докорінні зміни в організацію навчально-виховного процесу закладів вищої освіти, зокрема в доуніверситетську підготовку іноземних громадян. Перехід до змішаної форми навчання, онлайн-заняття, вимушене асинхронне спілкування зумовили застосування нових і переосмислення й оновлення класичних технологій і методів навчання.

Однією з найефективніших навчальних технологій для занять з іноземними здобувачами освіти першого року навчання (особливо в режимі онлайн) вважаємо технологію візуалізації навчального матеріалу. Психолого-педагогічні дослідження визначають особливості сприйняття інформації сучасним студентством – представниками покоління «зет» (народженими після 2003 року) – як «кліпове мислення», адже «зети», на відміну від попередніх поколінь, зростали вже з інтернетом, формувалися, здебільшого, не на основі казок, оповідань, спілкування з однолітками, а шляхом перегляду мультфільмів, кінофільмів, комп'ютерних ігор. Аналізуючи досвід роботи навчально-наукового центру з підготовки іноземних громадян за останні 5 років, зазначимо, що саме візуальний канал отримання інформації переважає в більшості слухачів, які готуються до вступу в ЗВО України.

Раціональне поєднання традицій та інновацій уможлиблює якісну організацію навчально-виховного процесу. До класичного формування особистості, становлення людської гідності, навчання й виховання поваги до загальнолюдських цінностей і чеснот додаються сучасні потреби навчання самостійного здобування знань (адже викладач не є єдиним джерелом інформації, а лише скеровує навчальну діяльність), пошуку і збирання необхідної інформації за кількома джерелами (відокремлюючи в потоці неправдиву інформацію, перевіряючи її), формування вміння висувати гіпотези, робити висновки, критично мислити.

В основі технології візуалізації в освіті лежить принцип наочності, розроблений Я. Коменським, І. Песталоцці, К. Ушинським. Теоретичним і методологічним засадам візуалізації навчального контенту присвячені праці О. Асмолова, А. Вербицького, В. Давидова, Л. Панченко, Л. Бондаренко та ін. Основам візуалізації присвячені наукові дослідження Дж. Мітчелла, Н. Холмса.

Поділяємо думку С. Терещенко та І. Гафіатуліної, що «сутність технології візуалізації навчального матеріалу складає єдність трьох її частин: методичних прийомів включення в навчальний процес візуальних моделей; систематичного використання візуальних моделей одного виду або їх поєднання; навчання здобувачів освіти прийомам раціональної обробки інформації та її когнітивно-графічного уявлення» [5, с. 52].

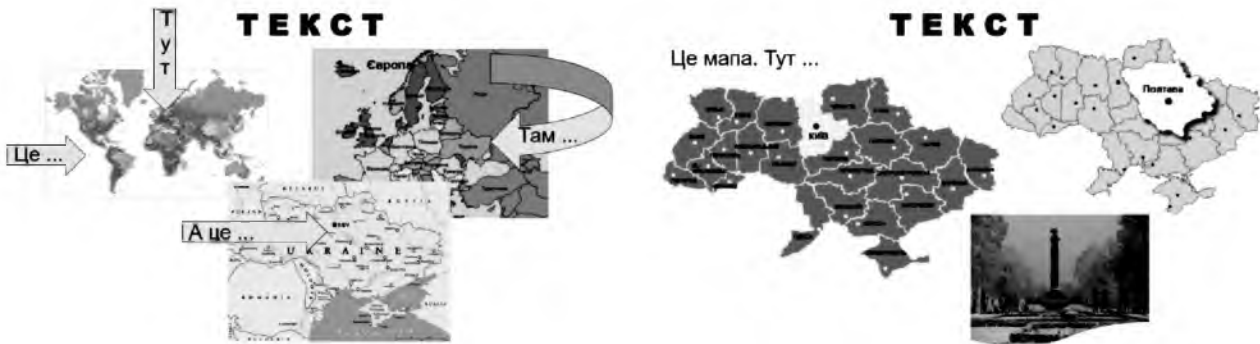
Сучасними формами візуалізації навчального матеріалу вважають опорні конспекти, фрейми, логічно-символьні моделі, блок-схеми, граф-схеми, мультимедійні презентації, інфографіку візуалізації даних, динамічні моделі, ментальні карти, скрайбінг, інтерактивні стрічки часу, інтернет-меми, хмари тегів. Візуалізація привертає увагу, демонструє закономірності, пояснює неочевидні зв'язки, дозволяє зрозуміло і просто розповісти про складне.

Для іноземних громадян, які починають опановувати українську мову як іноземну і природничі дисципліни українською, візуалізація є одним із основних методів семантизації лексики навчально-побутової сфери комунікації, вивчення загальнонаукової та фахово орієнтованої термінології. З усього розмаїття форм і методів візуалізації найактуальнішими на початковому етапі навчання іноземних громадян є навчальні презентації, блок-схеми, ментальні карти, хмари тегів, інфографіка, інтернет-меми. В умовах онлайн-навчання раціональне використання візуалізованого контенту сприяє досягненню навчальної мети завдяки структурованості матеріалу, емоційному впливу на слухачів, можливості перегляду в будь-який час і в будь-якому місці.

Безперечно, «створення якісних навчальних матеріалів із застосуванням ІКТ вимагає, окрім наявності технічного й програмного забезпечення, креативного підходу з боку викладача, вміння структурувати й подати необхідні знання стисло, цікаво, емоційно забарвлено» [2, с. 19].

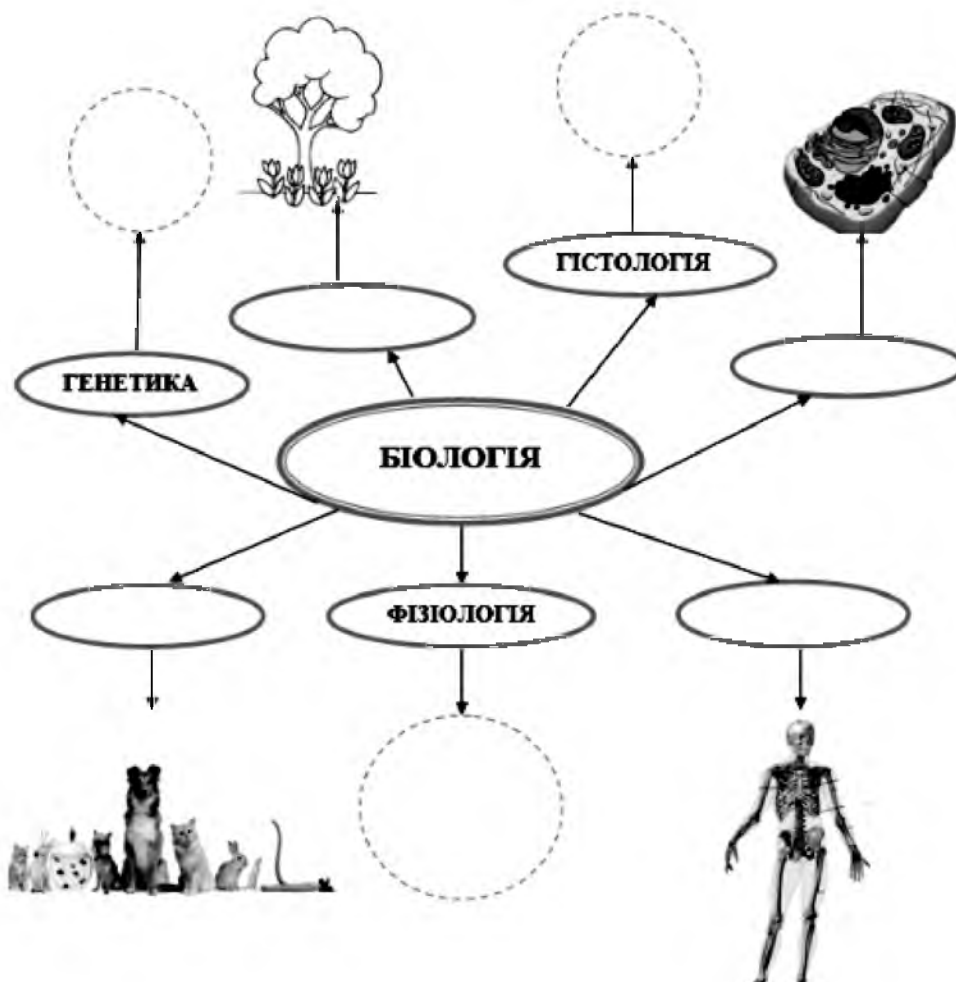
Наведемо кілька прикладів застосування різних форм візуалізації.

Так, на першому тижні вивчення української мови як іноземної кожне заняття супроводжується навчальною презентацією, в якій поєднано відеоматеріали щодо правил написання українських букв, лексичні одиниці з відповідними ілюстраціями, завдання з продукування монологічного висловлювання за картинками.

Починаючи з третього тижня, навчання на заняттях із наукового стилю мовлення для запам'ятовування термінологічної лексики і граматичних конструкцій наукового стилю української мови застосовуємо ментальні карти (у навчальних презентаціях їх анімовано). Так, під час вивчення назв біологічних наук і об'єктів їх вивчення викладач демонструє слухачам карту і пропонує вписати в кожний овал назву науки за об'єктом вивчення, а в коло – об'єкт вивчення відповідної науки. Після виконання завдання слухачі перевіряють себе, коли на екрані з'являються відповідні терміни. Таку форму візуалізації надалі пропонуємо слухачам створювати самостійно.

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

На заняттях із хімії слухачі створюють ментальні картки за темами «Фізичні властивості речовин», «Розчини», «Класи неорганічних сполук» тощо.

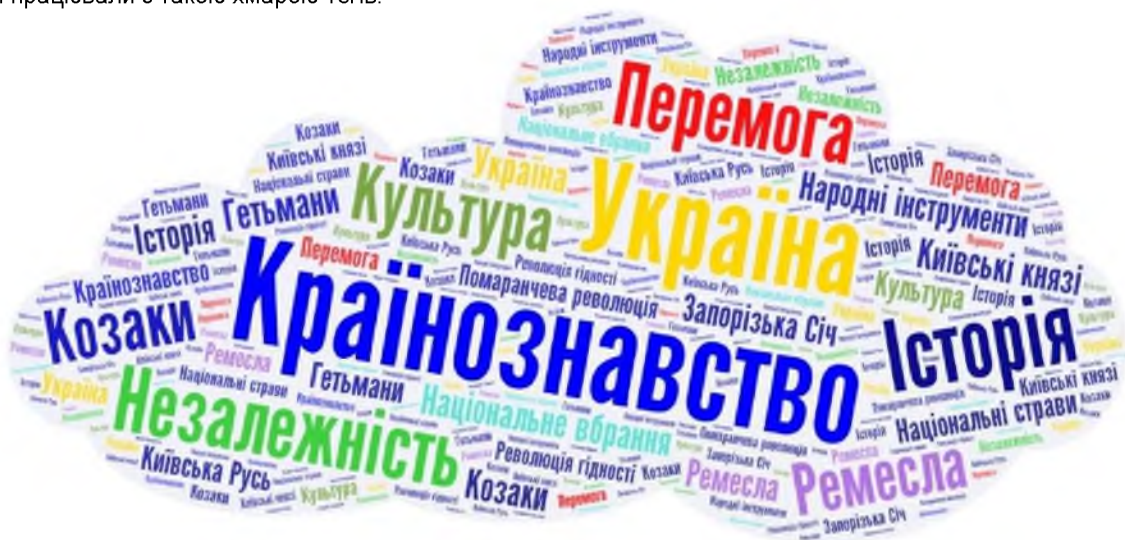
Після вивчення тем «Травна система», «Вітаміни» (2 семестр навчання) на заняттях із біології обговорюються питання принципів збалансованого харчування, нормалізації метаболізму, формування звичок здорового способу життя з використанням інфографіки (приклад з інтернету).

Творчий підхід викладача до використання інфографіки дозволяє не лише формувати понятійний апарат, а й розвивати комунікативні навички, що вкрай важливо для майбутнього лікаря в його спілкуванні з пацієнтами під час клінічної практики. «Використання інфографіки на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) і української мови як іноземної підвищить мотивацію, допоможе як вітчизняним, так і іноземним здобувачам освіти розширити словниковий запас, краще зрозуміти крос-культурні моменти, а іноземним здобувачам освіти – адаптуватися до нового мовного оточення» [3, с. 166]. З метою розвитку комунікативних навичок, необхідних у майбутній фаховій діяльності, здобувачам освіти пропонується записати традиційний для рідної країни раціон харчування, візуалізувати його в будь-якій формі (на розсуд слухача), визначити свої здорові й шкідливі харчові звички, надати рекомендації щодо здорового харчування одногрупникам з урахуванням національних традицій.

Для розвитку аудитивних умінь (і фонетичних, і лексичних навичок аудіювання) доцільно, на нашу думку, застосовувати елементи скрайбінгу як техніки презентації, коли мовлення людини, яка виступає, ілюструється схематичними малюнками тих, хто слухає. У цій техніці відображається різноплановість розуміння почутого, адже кожний слухач виділяє на малюнку ключові саме для нього моменти з почутого. Під час онлайн-занять із природничих дисциплін застосування віртуальної дошки, на якій викладач фіксує за допомогою схематичних малюнків найважливіші теоретичні й практичні моменти теми, послугуючись технікою скрайбінгу як методом пояснення, дозволяє підкріплювати сказане графічно в максимально зрозумілому і привабливому для слухачів форматі.

З досвіду зазначимо, що хмари тегів як форму візуалізації доцільно застосовувати на етапі, коли іноземні здобувачі освіти опанували початковий фонетико-граматичний курс української мови, мають певні комунікативні навички в усіх видах мовленнєвої діяльності. Від креативності викладача, мети заняття залежать види завдань. До прикладу, завершуючи вивчення лінгвокраїнознавчого курсу «Країнознавство» (онлайн, улітку 2022 року), слухачі працювали з такою хмарою тегів.

Залежно від мети, яку ставить викладач, можна запропонувати кілька вправ із хмарою слів:

- ретельно розглянути хмару слів і виділити поняття з теми, що вивчалася раніше;
- скласти словосполучення чи речення зі словами певного кольору;
- описово пояснити окремі поняття (тут: незалежність, перемога, історія);
- перерахувати особистості, визначені тегом (гетьмани, київські князі) тощо.

Працюючи із сюжетними текстами з метою розвинення мовної здогадки, створюємо хмару слів із незнайомого тексту і пропонуємо передбачити його зміст або згадати за змістом назву прочитаного тексту. Різновидом цього завдання може стати відновлення тексту за хмарою слів. Розвиткові мовлення сприяє робота за хмарою з окремої лексичної теми (посуд, одяг і взуття, медичні спеціальності тощо).

На заняттях із хімії можна запропонувати з хмари тегів виокремити речовини, які взаємодіють між собою, і записати рівняння реакцій, а на заняттях з анатомії за темою «Скелет голови» – розподілити назви кісток, що належать до лицьового й мозкового відділів черепа (або парні/непарні кістки).

Задоволення комунікативних потреб у новому соціумі вимагає розуміння менталітету, традицій, звичаїв, уподобань народу. Навчальні й ознайомчі екскурсії, які сприяли соціокультурній адаптації іноземних здобувачів освіти, обмежені внаслідок об'єктивних причин, тому знайомство слухачів з Україною й українцями відбувається завдяки віртуальним подорожам. Окремим видом візуалізації є відеоматеріали, які застосовуємо як у презентаціях для аудиторної роботи онлайн, так і пропонуємо для самостійного перегляду з подальшим обговоренням. Відеоматеріали, інтерактивні екскурсії [1] вражають своєю яскравістю, національним колоритом, що викликає бурхливе обговорення, порівняння з реаліями рідної країни, і, як наслідок, формує позитивне ставлення до України, а отже, розширює коло її друзів, що досить актуально на тлі подій, які відбуваються.

Зрозуміло, що демонструючи різні види візуалізованого навчального контенту, викладач розповідає слухачам, які програми застосовано для його створення, надає рекомендації й консультує слухачів під час створення ними своїх завдань із візуалізацією окремих положень. Отже, розвиток цифрових компетенцій викладача закладу вищої освіти – вимога часу, що має забезпечити якісну підготовку іноземних здобувачів освіти.

Підсумовуючи, зазначимо, що багатоманітність форм візуалізації навчального матеріалу і методів роботи з ними урізноманітнюють освітній процес, посилюють мотивацію до навчання, розвивають здібності, сприяють досягненню цілей доуніверситетської підготовки іноземних громадян.

Список використаної літератури

1. Автентична Україна. Режим доступу: <https://authenticukraine.com.ua/>
2. Богиня Л.В. Мультимедійні презентації на заняттях з наукового стилю мовлення / Л.В. Богиня, І.В. Колечкіна, Т.В. Савицька // Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 17 квітня 2020 р. – Харків : ХНМУ, 2020. – С.14-20
3. Лещенко Т.О. Використання інфографіки для підвищення ефективності та результативності навчання української мови / Т.О. Лещенко, В.Г. Юфименко // Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. – Полтава, 2022. – С. 164-166.
4. Панченко Л.Ф. Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету : монографія / Л.Ф. Панченко; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010. – 280 с.
5. Терещенко С.П., Гафіатуліна І.В., Візуалізація навчального процесу як шлях активізації пізнавальної діяльності слухачів / С.П. Терещенко, І.В. Гафіатуліна // Вісник Науково-методичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту № 27. – Х.: НУЦЗУ, 2017. – С.51-53.

УДК: 378.147

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Бойченко О.М., Мошель Т.М.

Полтавський державний медичний університет

Дистанційне навчання в умовах воєнного часу розглядається науковцями як одна з форм організації навчального процесу. Завдяки сучасним технологіям на кафедрі терапевтичної стоматології впроваджено доступ до навчальних матеріалів, створено різні розділи за темами занять, тестові завдання й ситуаційні задачі, що дає можливість студенту самостійно засвоїти частину матеріалу.

Ключові слова: дистанційне навчання, сучасні технології навчання.

Distance learning in wartime conditions is considered by scientists as one of the forms of organizing the educational process. Thanks to modern technologies, the Department of Therapeutic Dentistry has implemented access to educational materials, created different sections on the topics of classes, test tasks and situational tasks, which allows the student to master part of the material independently.

Keywords: distance learning, modern learning technologies.

Протягом останніх десятиліть у навчальних закладах невідомо відбувається процес переходу від традиційного аудиторного навчання до комп'ютерних технологій. Однією з таких є дистанційне навчання. Цей спосіб здобуття вищої освіти в теперішніх умовах воєнного часу дає студентам змогу навчатися на відстані завдяки розвитку всесвітньої мережі інтернету, що дає можливість пересилати завдання, вільно вести дискусії з іншими користувачами в online-режимі та розміщувати інформацію на інтернет-сайтах, роблячи її доступною для всіх зацікавлених.

За концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні, дистанційна освіта – це форма навчання, що рівноцінна очній, вечірній, заочній і екстерну, та реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [4].

Дистанційне навчання розглядається науковцями як одна з форм організації навчального процесу, коли сту-